СВОБОДА
LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА".

Рôкъ V. | Mt. Кармель, Па. Четвергъ 14-го Сѣчня 1897. | Число 3.

Календарь.

Сѣчень.			
14	Ч.	Сильвестра папы	Запад.
15	П.	Малахія пр. Гордія	
16	С.	Соборъ 70 апост.	
17	Н.	ПЕРЕДЪ ПРОСВ. Павел. Бог.	
18	П.	БОГОЯВЛЕНІЄ ГОСПОДНЕ	
19	В.	Соборъ св. Іоана Предт.	
20	С.	Георгія, Емиліяна исп.	

Змѣстъ.

Вôдъ Редакціи

Просимо тыхъ нов. Читателѣвъ „Свободы", котрй еще не заплатили намъ за минувшій рôкъ, щобъ поспѣшили зъ грошми, бо дальше газеты не будемо высылати, а грошѣ дамо сколектовати агентови однои компаніи, котра тôлько такими рѣчами занимае ся. Вôнъ вже певно сколектуе! Нѣчого за дармо въ Америцѣ нема. И вы не робите нѣкому нѣчого за дармо. Та цѣлкомъ справедливо. Заплатѣть, якъ хочете „Свободу" читати.

До старого краю нѣкому не будемо газеты высылати, хто наперedъ не заплатить. Досыть вже того дѣдôвства зо старымъ краемъ.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Справозданє касове за мѣсяць Децемберъ 1896 р.

Мѣсячне, за статуты, грамоты и вôдзнаки заплатили Братства:

Братство св. Володиміра въ McAdoo, Pa.	$61.00
Бр. св. Іоана Крест. въ Olyphant, Pa.	62.00
Бр. св. О. Николая въ Pittsburg, Pa.	42.25
Бр. св. Кир. и Метод. въ Mayfield, Pa.	22.00
Бр. св. О. Николая въ Centralia, Pa.	12.25
Бр. Пресв. Дѣвы въ St. Clair, Pa.	24.00
Бр. св. Михаила въ Elmira, N. Y.	23.00
Бр. св. Димитрія въ Mt. Carmel, Pa.	31.00
Бр. св. АА. Петра и Павла въ Mt. Carmel, Pa	14.50
Бр. св. Кир. и Метод. въ Shamokin, Pa.	86.75
Члены зъ Simpson, Pa.	15.00
Члены зъ Shenandoa, Pa.	11.50
Члены зъ Jersey City, N. J.	32.50
Члены зъ New Kensington, Pa.	
Костикъ Алек.	2.75
Параничь Н.	3.50
Членъ зъ Pittsburg, Pa.	
Катанчикъ Ол.	50
Члены зъ Cross Fork. Pa.	2.50
Членъ зъ Mt. Carmel, Pa.	
Фекула Михаилъ	3.00
Члены зъ Seymour, Conn.	
Шебешовичь Дион.	1.25
Вислоцкій Йосифъ	1.75
Члены зъ Edwardsdale, Pa.	12.00
Членъ Басалыга Гр.	1.25
„ Курыловъ М.	0.25
„ Горощакъ Ив.	1.25
„ Роздѣльскій Гр.	1.25
„ Палюхъ Василь	1.25
Разомъ:	$470.25

Юрій Хилякъ
касіеръ „Союза".

Приступили слѣдуючй новй члены:

	Зъ Shenandoa, Pa.	Число въ гол. книзѣ:
1.	Петровскій Ант.	527
2.	Лижиньскій Иванъ	528
3.	Жидловскій Ант.	528
4.	Блащакъ Демко	529
5.	Кеблишь Иванъ	529
6.	Стець Кипріянъ	530
7.	Корбелякъ Тимко	530
	Зъ Jersey City, N. J.	
8.	Кравець Алексан.	411
9.	Карлякъ Катарина	412
10.	Даньковскій Теод.	412
	Зъ Simpson, Pa.	
11.	Петришакъ Стеф.	583
12.	Цѣхонъ Илько	584
	Зъ Pittsburg, Pa.	
13.	Штекля Изидоръ	504
14.	Вандзлякъ Ив.	504
15.	Мучка Гриць	505
16.	Мацьканичь Мел.	505
17.	Фекула Ваньо	506
18.	Щерба Петро	506
19.	Корудзъ Лешко	507
20.	Хомякъ Томко	507
21.	Негребецкій Ник.	636
	Зъ Mayfield, Pa.	
22.	Пейко Андрей	437
	Зъ St. Clair, Pa.	
23.	Геренда Йосифъ	424
24.	Гомулка Гаврило	273
	Зъ Mt. Carmel, Pa.	
25.	Зановякъ Василь	619
26.	Завадскій Иванъ	619
	Зъ New Kensington, Pa.	
27.	Параничь Никиф.	560
	Зъ Shamokin, Pa.	
28.	Лещиньскій Ив.	602
29.	Логаза Стефанъ	602
30.	Ганякъ Яковъ	603
31.	Копыстяньскій Т.	603
32.	Лисовскій Ник.	604
	Зъ McAdoo, Pa.	
33.	Пухиръ Иванъ	392
34.	Канчуга Николай	642
35.	Вархолякъ Ник.	642
36.	Процко Лешко	643
37.	Ярошь Федоръ	663
38.	Фринцко Михаилъ	644
39.	Мудзякъ Даніилъ	644
40.	Талешко Симеонъ	645
41.	Бурцѣнъ Михаилъ	645
42.	Бесѣдко Михаилъ	646
43.	Боднаръ Иванъ	646
44.	Руснико Стефанъ	647
45.	Репка Иванъ	647

О. М Стефановичъ
секретарь.

Посвѣдченє.

Я низше пôдписаный посвѣдчаю, що дня 30. Децембра 1896 р. доставъ-емъ вôдъ нашого Руско-Народного Союза **$250** — словами двѣста пятьдесять дол. яко посмертне по моей усоп. женѣ Аннѣ.

За такъ скоре выплачене посмертного дякую дуже красно Выдѣлови Руско-Народного Союза и всѣмъ членамъ и напоминаю, щобъ всѣ Русины приступали громаднѣйше до нашого Союза.

McAdoo, Pa. 30. Децембра 1896.

Стефанъ Слукъ
опечаленый мужъ.

При свѣдкахъ:
О. Ник. Молчанѣй
Дм Капѣтула
Алекс. Поточный.

Американскій базаръ.

Недавно окôнчено въ Ню Йорку будову найбôльшого базару на свѣтѣ. Щобъ наши люде могли мати бодай яке-таке понятіе, якй то на свѣтѣ суть сторы, хочемо мы коротко описати якъ выглядае той величезный базаръ. Якъ хто бувъ коли въ Філядельфіи и видѣвъ сторъ Ваннамекера, то зможе бодай мале понятіе мати, що то есть той новый базаръ въ Ню Йорку.

Самъ пляцъ, на котрôмъ побудовано той великій сторъ есть широкій вôдъ фронту 198 лôктѣвъ, а выкопано его глубоко на 433 лôктѣвъ. Дôмъ той мае 8 поверхôвъ. Шѣсть поверхôвъ надъ землею, а 2 пôдъ землею. Надъ фронтомъ будынку взносить ся высока вежа, а на вежи повѣвае американска фана. Вôдъ землѣ до верху тои вежи есть 265 стôпъ. На даху есть урядженый прекрасный городъ и въ тôмъ городѣ можуть проходжовати ся гостѣ, котрй зайшли де-що купити въ тôмъ сторѣ.

Въ цѣлôмъ тôмъ величезнôмъ будынку спродають ся товары въ 150 рôжныхъ вôддѣлахъ, въ котрыхъ вечеромъ горить 6500 жаровыхъ лямпъ, а 800 луковыхъ.

Десять вѣндъ особовыхъ и стôлько товаровыхъ улекшують комунікацію зъ партеромъ и пôдземными вôддѣлами. Одна вѣнда есть такъ обширна, що змѣстить ся на нѣй товаровый вôзъ запряженый въ два конѣ. По всюды порозвѣшано 800 рôжныхъ годинникôвъ, котрй показують годины, а все то годинники порушованй електрикою.

Вартôсть того будынку вразъ зъ пляцомъ обчислено на 4 міліоны долярôвъ, а за товары, котрй тамъ мѣстять ся заплачено 2 міліоны. Розумѣе ся, що люде заплатять за то все далеко бôльше.

Пôдъ землею находить ся вôддѣлъ машинъ електричныхъ, котрй достарчають цѣлому домови силы и для свѣтла и для вѣндъ и на всѣ потребы. Майже все тамъ електричне: годинники, кухнѣ, освѣтлене, вѣнды, вентеляторы, сиґналы, тай сто апаратôвъ телефонічныхъ на услуги людей.

На першôмъ поверсѣ находить ся округлый бассенъ мармуровый, 80 стôпъ промѣру, а на серединѣ взносить ся постументъ Спол. Державъ, котрый мовъ бы купавъ ся въ кропляхъ рôжнорôдно освѣченыхъ, а кроплѣ выходять зъ чотырохъ фонтанъ, въ котрыхъ ломять ся кольоровй свѣтла. Прекраснй мармуровй сходы провадять на другій поверхъ.

На другôмъ поверсѣ входимо до прекрасно урядженого покою, призначеного для дамъ. Въ тôмъ покою суть столики до писаня и два апараты телефонічнй.

Въ сусѣднôмъ покою удѣляе лѣкарь порадъ, розумѣе ся безплатно, для тыхъ особъ, котрй бы въ часѣ робленя справункôвъ захорѣли.

На тôмъ самôмъ поверсѣ находить ся найбôльша на свѣтѣ робôтня фотоґрафічна, въ котрой кожда особа, що робить справунки на бôльшу цѣну, може безплатно фотоґрафовати ся. Здае ся, що та премія фотоґрафічна есть найбôльше приманюючою.

Дуже оригінальною гадкою было — урядженє особного покою для дѣтей, де родичѣ, прибувши за справунками лишають своихъ маленькихъ, котрыхъ тамъ доглядають боны и дають имъ бавити ся рôжными забавками.

Для полагодженя интересôвъ грошевыхъ служить банкъ, въ великой галѣ прекрасно урядженый, якъ також каса ощадности, на тыхъ самыхъ засадахъ, якъ всѣ касы рядовй.

До дуже интересныхъ урядженъ того базару належить вôддѣлъ товарôвъ кольоніяльныхъ (гросерия) — здае ся, що найбôльшій въ свѣтѣ — бо займае 86.955 квадратовыхъ стôпъ, дальше аптека, вôддѣлъ дентистичный (тамъ зубы вырывають), реставрація, въ котрой можуть робôтники того базару и гостѣ, що купують достати снѣданє, обѣдъ и вечеру — розумѣе ся за грошѣ. Люде, що приходять лишь зъ цѣкавости подивити ся на той базаръ не можуть користати зъ реставраціи. Для-чого? То вже

(Продовжене на другой сторонѣ.)

ПЕРШІЙ РУСКО-АМЕРИКАНСКІЙ КАЛЄНДАРЬ
ВПОРЯДИВЪ Н. ДМИТРÔВЪ.

Свѣжою и дуже симпатичною появою для цѣлого руского свѣта той першій Календарь. Свѣжою тому, бо самй молоди силы причинились до зложеня его, а симпатичною, бо майже изъ кождои стрѣчки вѣе правдива, нѣчимъ не заламучена любовь до нещасного бѣдного народа. Сими двома сторонами вырôжняе ся вôнъ сильно зъ помѣжъ галицкихъ того рода выдавництвъ. Нема у нѣмъ той солодко-нудной патріотичнои сентиментальности, котру десь колись зазначивъ впорядникъ Календаря тов. Просвѣты, анѣ тыхъ астрономічно-фільозофічно-исторично-нежиткихъ до читаня рѣчей, якй подыбуемо у Временникови. Рôжницю, яка заходить мѣжъ нашими Календарями познаемо лучше, коли упритомнимо собѣ, для кого выдають ся такй Календарѣ, якъ галицкй, а такй знову, якъ руско-американскій. Будьмо отверти! Тов. Просвѣта выдае Календарь, якъ книжку, котра заступае три мѣсячни книжочки, а Временникъ выходить выключно для „священникôвъ галицко-рускихъ, котрй зъ него мають только пожитку, що зъ типику — часть бо літературна не здалась псамъ на буду навѣть!

Календарь же „Союза" выданый головно для членôвъ его-жъ зъ цѣлею, щобы рускій робôтникъ мавъ „що почитати", та щобъ чувъ се, що вôнъ Русиномъ, та сыномъ однои великои матери Руси-Украины, якъ любить мовити пов. редакторъ „Свободы". Друга-жъ цѣль, для якои зложено се то показати свѣтови, що той малый вôдломокъ рускій жіе та двигаесь. Робôтникъ рускій, котрому допаде ся сей Календарь, буде певно пôднесеный на духови, розворушеный.

Якими-жъ статьями, чи повѣстьми, чи поезіями вылине сей Календарь такъ прекрасно на нашого майнера? спытаете. Не лишь письомъ, друкомъ, вôдповѣмъ Вамъ, але и малюнками. Отъ заразъ на першой картцѣ подыбуемо Шевченка, Духновича, дальше Франка — а потôмъ церкви американско-рускй, школу руску, два образки представляючй руского робôтника, а на конци портреты декотрыхъ американско-рускихъ реставраторôвъ та бізнесстôвъ. Нашъ робôтникъ, що десь давно, може будучи ще въ Галичинѣ, або на Угорщинѣ, бачивъ руску книжку — дивуе ся. Погадае собѣ: щожь то? ту въ Америцѣ тôлько вже люда руского, що може ставити такй величавй церкви? Якъ то? ту въ Америцѣ вже тôлько е нашихъ власныхъ промисловцѣвъ? и то промисловцѣвъ въ рôжныхъ мѣстахъ? Най Богъ помагае, помыслить собѣ, а може и сплякне за-для того, що до того часу не старавъ ся зблизити изъ своими братами, та близше порозумѣти. Потôмъ подумае: а якже, коли такй гарнй образки, то й мусить бути до тыхъ образкôвъ щось написане.

Въ самой рѣчи! И богато, богато, щобъ мавъ що бѣдный нашь чоловѣкъ въ далекой чужинѣ, помѣжъ незнанымъ мîромъ божимъ, читати, та навчити ся. Найсамперше нашь робôтникъ буде зачинати вôдъ початку, вôдтакъ подивить ся на свята, потôмъ перейде на поезію С. Яричевского „Американскимъ Русинамъ", та дочитае ся, що треба бороти ся, щобъ зôрвати тяжкй оковы зъ Ненѣ, перечитае „Першу функцію" Нестора, де показано гидку темноту люду, вызыскувану меншими и бôльшими пявками, добере ся до Исторіи Руси Кордубы Мирона, та добачить, що треба пôднести народъ морально и матеріяльно, то все лихо мине ся, перескочить поезійку Яричевского, та натрафить на оповѣданє Лавровского. Защемить Русинови-Американцеви серце, здрогне ся умъ, коли нагадае собѣ хвилю, коли вôнъ розстававъ ся зъ родиною своею, зъ землею святою. И чогожь вôнъ пускавъ ся? за хлѣбомъ за насущнымъ брате, бо въ своѣй батькôвщинѣ не мôгъ его выдôстати зъ кусничка поля, якій ему припавъ вôдъ лихои долѣ. Чи вôнъ знайшовъ въ новôй вôтчинѣ щасте, чи покинула его люта доля? Ледво... Бо отъ що довѣдуемо ся зъ прекрасной статіи публіциста гр. Леливы. Русины въ Америцѣ страшно порозкиданй, не злученй, не зъєднанй... Мають 38 парохій, а 30 священникôвъ, зъ котрыхъ величезна пайка приѣхала до Америки за интересомъ... Теріторіи парохій не вôдграниченй, интриґи, завистъ мѣжъ священниками страшнй. Исторія-жъ заснованя парохій до увѣреня неможлива, и переймаюча. Народъ будувавъ церкви якъ перше свое пристановище въ Америцѣ, на чужой земли, але до тыхъ церковъ не мавъ права... Его окрадали, отуманювали, не дали послуху и свои и чужй... Роля его при будовѣ и утримованя церковь есть така, якъ и въ старôмъ краю. — Она ему сприкрилась и тому за леда першимъ лѣпшимъ аґітаторомъ вôнъ пошовъ (О. Товтъ). Кинувъ ся, чого и не сподѣвалась власть духовна, до православія, за чимъ пôйшло и [illegible] и духъ темноты... Гр. Лелива споминае о „Соединеню" та замѣчае справедливо, що „щобы выплачовати запомоги и посмертне не было и нема потребы творити вѣроисповѣдно-церковну организацію". Органъ „Соединенія" не представляе найменшои вартости, и хоть называе ся „Вѣстникъ американско-рускій", то скорше вôнъ есть вѣстникомъ темноты та всѣлякои реакціи, якъ вѣстникомъ нового житя. Ту задачу сповняе „Свобода" редаґована смѣлою, та неустрашимою рукою. Товариствомъ же властивымъ рускимъ есть „Союзъ", про котрого Вы гараздъ самй знаете.

Организація отже мѣжъ Русинами починаесь, Русь доперва двигаесь. Передъ кôлькома роками еи цѣлкомъ не было. Море Русинôвъ топуло мѣжъ Словенцями, Поляками, Ирляндцями та Англійцями. Прийшли свои интеліґентнй люде и розпочали роботу вôдъ будованя церковь каплиць, закладаня „Соединенія", „Союза", газетъ: „Вѣстника" и „Свободы", та задумують теперь основати, якъ читаемо въ „Свободѣ", свое просвѣтне товариство. Клюбы політичнй суть знову на те, щобъ розбудити горожанске почуте мѣжъ Русинами. Най закладають ся и ростуть на славу руского робôтника!

Вже неразъ было сказано, що Русины самй здержують поступъ мѣжъ собою. Хто не вѣрить, най хочь бы загляне до статіи гр. Леливы... Економічнй вôдносины, правда, мѣжъ Русинами тяжкй та невôдраднй, але кôлько Русины самй собѣ набороздили! Се повторяе ся и въ Америцѣ на кождôмъ кроцѣ, и тому нема що о тôмъ зводити розмовы. Каждый американскій Русинъ надививъ ся на всѣлякй руский свиньства досыть!

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published at Mt. CARMEL, PA. of each week by the „SVOBODA" Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ tree „ 7.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda"
PRINTING OFFICE
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA"
PRINTING OFFICE
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA

Наша газета выходить що тыждня въ Четверъ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

УВАГА.

Хотячй приступити до „Союза" най посылають вступне и мѣсячне до касіера.

Mr. George Chylak
OLYPHANT, PA.

И увѣдомити секретара пôдъ адресою.

Rev. N. Stefanowicz
715 Carson str.
S. S. PITTSBURG, PA.

(Продовжене зô стороны першои)

хиба сама компанія знае. На головнôй вежи знаходить ся обсерваторіюмъ метерологічне. Зъ вôдтамъ кидас свѣтло лѣхтарня електрична на хмары, а въ тôмъ свѣтлѣ видно образы, самй адвертайзменты того базару.

Осôбный вôддѣлъ становлять высылки. Всякй товары нынѣ купленй, мусять бути и нынѣ вôдосланй. Для тои цѣли находить ся коло базару великій будынокъ, въ котрôмъ помѣщено 400 коней, возы и другй потрѣбнй рѣчи. Овесъ для коней достае ся рурами зъ великого збôрника, котрый мѣстить 300.000 бушлѣвъ. Въ певныхъ годинахъ дня мапируе самъ овесъ рурами, не потребують фѣрманы носити и роскрадати. Зъ головного вôддѣлу высылкового вôдходять товары кôлька разы на день до поменшихъ складôвъ по всѣхъ дѣльницяхъ мѣста, а зъ вôдтамъ розвозять вôзками по домахъ. Въ вôддѣлѣ высылкôвъ працює 600 людей, а зъ тыхъ 260 занятыхъ тôлько самымъ опаковуванемъ.

Властителемъ того величезного базару есть „Siegel Cooper Company" зъ презесомъ Генрикомъ Зіґель на чолѣ. Той чоловѣкъ походить зъ родины мужицкои; уродивъ ся въ Баденъ, въ Нѣмеччинѣ и въ роцѣ 1877 привандровавъ майже безъ цента до Америки. Нынѣ числить вôнъ маетку на кôлькадесять милionôвъ.

Найбôльшій то базаръ на свѣтѣ. До теперь славивъ ся базаръ фірмы „John Wanamacker" въ Філядельфіи, але Ню Йоркъ и пôдъ тымъ взглядомъ перевысшивъдругй мѣста.

ВѢСТИ ЗЪ АМЕРИКИ.

До Канады.

Дня 13. падолиста, въ самъ день святыхъ безсеребренникôвъ Козмы и Даміяна, выбрала ся зъ Поручина пôдъ Бережанами одна родина до Канады, зложена зъ 11 душъ. Бувъ се Стефанъ Святый зô своимъ зятемъ Гнатомъ Костѣвъ зъ Буща. Душею цѣлои родины бувъ Луць Святый, сынъ Стефана. Вôнъ то бувъ моторомъ еміґраціи и по многихъ трудахъ та клопотахъ довѣвъ еи до конця. Що вôнъ ся набѣдувавъ, закимъ выбравъ ся зъ рôдного краю, того годѣ и описати. Досить сказати, що его заходы тревали довше, якъ пôвъ року, закимъ позалагоджувавъ всѣ приписанй правомъ формальности. Въ тôмъ часѣ ходивъ вôнъ зô 20 разы до Нараева на почту и зробивъ звыжъ 40 миль. До Бережанъ за пашпортомъ до ц. к. староства и до нотаря съ записами проданого грунту ходивъ 10 разы. Зробивъ отже 30 миль. Зъ горы за корабель за всѣ особы заплативъ до 600 зл. Метрики, штемплѣ, свѣдоцтва моральности и пашпорты коштувало го звыжъ 20 зл. Грунтъ продавъ за 1500 зл. але що до 1000 зл. розминуло ся въ краю, то не знаю, що вôнъ зъ оставшими грôшми зробить въ Канадѣ, если тамъ за грунтъ прійде ся платити? Послѣдна вѣстка надôйшла до села Поручина, що Луця Святого арештовала поліція во Львовѣ тому, що вôнъ є еще приналежный до войска. Годѣ вгадати, чи нашй власти поступають по людски, придержуючись такъ строгого закона. Австрія безъ одного Луця вояка обôйшла-бы ся, але его родина безъ него не обôйде ся. Вôнъ бувъ провôдникомъ и единымъ еи дорадникомъ. Она безъ Луця не годна обôйти ся, бо еи обôдрують та она може загинути. А Луць теперь самъ що варта безъ крайцара, безъ хаты, безъ тата — мамы, безъ брата?

„Посланникъ".

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Допись зъ Руси Галицкои

8. децембра 1896.

Жиды.

Въ краю Баварія выходить ґазета „Vaterland", по нашому сказать-бы „Батьковщина". Недавно описувала та ґазета, якъ страшно роспаношили ся у насъ жиды въ послѣднôмъ часѣ. Въ нашôмъ старôмъ краю они кинули ся землю куповати, длятого всѣма силами старають ся наклонити хлопôвъ до еміґраціи и оповѣдають всѣлякй небылицѣ про бразилійскій „рай". За послѣднй одинацять рокôвъ було у насъ 21,889 ліцитацій ґрунтôвъ, зъ того три четверти (75 %) було жидôвъ-вѣрителѣвъ, котрй ліцитували христіянъ-довжникôвъ. Тй ґрунта отаксовано на 23 милионы ґульденôвъ, довгôвъ на нихъ стояло 7 милionôвъ, отже рôжницю звыжъ 15 милionôвъ ґульденôвъ загарбали жиди безъ нѣякого труду и кошту. Въ Венґріи доперва вôдъ 1862 року можуть жиды посѣдати землю. За той часъ несповна 40 лѣтъ опинило ся 70 % (три четвертины) угорскои землѣ въ жидôвскихъ рукахъ. Баронъ Попперъ мае пôвъ нѣтраньского комітату, жидъДайнтъ мае коло Пятицерквей 200.000 морґôвъ землѣ. — Окрôмъ того бароны Гірші, Водіянеры, Шпрінґеры, Кеніґсвартеры и Гутманы мають широчезнй просторн землѣ. Въ полудневôй Угорщинѣ были колись непроходимй лѣсы, жидова вынищила ихъ зовсѣмъ. Зъ Босніи забирае жидъ Морпурґо рôкъ-рôчно 80,000 дубôвъ по мізернôй цѣнѣ 4 ґульдены за каждый. Найбогатшій жидъ Ротшільдъ мае самъ четверту часть Чехіи, сѣмъ разôвъ тôлько землѣ, якъ цѣла цѣсарска родина, хочь доперва вôдъ р. 1862 може взяли землю куповати. Вôнъ мае ще пропасть землѣ въ Моравіи, на Шлеску, въ Долѣшнôй Австріи, на Угорщинѣ, въ Нѣмеччинѣ, Франціи, Италіи, Испаніи и въ Америцѣ. Замокъ Ferrieres въ Франціи красшій, якъ всѣ царскй и королѣвскй палаты на свѣтѣ.

Черезъ то, що жиды кинули ся куповати землю, иде на христіяньскій народъ велике нещастє. Колись було такъ зъ шляхтою. Вся земля була въ рукахъ шляхты, хлопы обрабляли ту землю. Чи не наближає ся панованє жидôвске на мѣсце пановання шляхоцкого? Держава и право повиннй заздалегôдь тому зарадити. — Жидъ землѣ не любить, а если купує, то лише на бізнесъ: вôнъ не хочэ еи управляти, а тôлько вызискати. Пôсля теперѣшного обчисленя є въ цѣлôй Австріи 1,141,615 жидôвъ, зъ того 770,468 въ нашôи блаженнôй Галичинѣ, а 82,717 на Буковинѣ. Отже у насъ бôльша половина! Мусить жидамъ добре бути межи рускими и польскими хлопами, коли тôлько тои паскуды назлазило ся...

Вѣсти зъ Бразиліи.

До львôвского дневника „Галичанинъ" написавъ въ числѣ 251 якійсь паскудный чоловѣкъ (пôдписавъ ся „Правдолюбъ") допись: „Въ дѣлѣ нашои еміґраціи"; редакція пôдъ сподомъ дописала „Голосъ зъ провінціи". За ту допись варто бы того цѣлого „Правдолюба" повѣсити на суху галузу, а редактора Осипа Андреевича Маркова най Богъ побе, коли таку дурну и пôдлу допись помѣстивъ.

До Бразиліи выславъ митрополитъ—кардиналъ О. Нікона Роздольского до Rio Claro. Въ тôй дописи „Правдолюбъ" безъ нѣякихъ основныхъ закидôвъ, безъ наведеня фактôвъ каже, що О. Роздольскій „неспособный" на священника, на него тамошнй Русины жалують ся. Дальше вытягає родиннй вôдносины О. Роздольского до его вôтця, оповѣдає, що О. Роздольскій колись давно „имѣлъ больпое отвращеніе къ духовному званію", що черезъ теперѣшнй его „сдѣлки" (бізнесы) рускій народъ покидає свою прадѣдну вѣру, вкôнци сей идіотъ „Правдолюбъ" ще таке каже: „недоумѣваю, якъ могла и можетъ наша найвысшая духовная власть пôддержовати такого священника"...

Мы не знаемо лично О. Роздольского, але злого нѣколи нѣчо мы на него не чули. Закиды того „Правдолюба" є переливанє зъ пустого въ порожнє, бо таке можна бы на кождого написати. Того рода дописи межи Русинами не новина. Нашъ рускій дневникаръ є такъ здеморалізованй, що звычайно поконуючи противника вытягають всѣ его приватнй справы, роднннй и особистй вôдносины передъ публику. Такій спосôбъ войованя є безграничнымъ свинствомъ! Разъ „Галичанинъ", то знову „Дѣло", частѣйше вôдъ всѣхъ „Правда", бувало радикальный „Народъ" — а всѣ они пôдъ тымъ взглядомъ однаковѣсенькй. Або отсимъ разомъ! Коли О. Роздольскій дѣйсно робить въ Бразиліи шкоду нашôй рускôй справѣ, то треба подати факты оденъ за другимъ, навести на тй его дѣла свѣдкôвъ и доказы. А такъ выходить цѣла кореспонденція на погану и мерзку денунціяцію якогось чоловѣка, котрый хоче зôгнати свою злôсть на о. Роздольскôмъ. Недавно той самъ „Галичанинъ" такъ написавъ въ ч. 181: „У русскихъ людей нѣтъ привычки дѣлати доносы, ибо всякій доносы производятъ отвращеніе". Ну, а що-жь отся допись, якъ не безъименный доносъ? Таке загальне пусте балакансъ на вѣтеръ є плюгавствомъ и пôдлостію. Дивна рѣчь, що „Галичанинъ". яко газета найлѣпше редаґована зô всѣхъ рускихъ газетъ, такй глупости друкує. Не даромъ оповѣдають, що редакторъ Марковъ ще колись малымъ хлопцемъ упавъ бувъ зъ лавки на землю и дуже потовкъ ся въ голову!... Ще иншй кажуть, що ту допись написавъ О. А. Михалевичь зô злости, бо мусѣвъ зъ наказу епископа О. Роздольскому уступити ся зъ парохіи. То була бы дуже гарна исторія! Але якось не хоче ся тому вѣрити, О. Михалевичь не зваживъ бы ся на таке ремесло, а коли бы вже писавъ, то и пôдписавъ бы свое повне имя. А такъ де той „Правдолюбъ"? Хиба шукай вѣтру въ поли!

Й. П.

Письмо зъ Лемкôвщины.

Бѣлцарева 25. Децембра 1896.

Честнй труженники зъ повѣта грибôвского особенно зъ Бѣлцаревой, Фльоринки, Богуши, Камянны и пр. прикро менѣ, що нѣтъ чимъ радôстнымъ зъ вами зъ нашого краю потѣшитись! Я въ ч. 21 „Свободы" зъ 21.5 1896 написавъ вамъ о бѣдѣ я думалемъ, що другій разъ напишу що на иншу нуту, но видите зъ нашого краю, якъ его называте старого — годѣ що веселого писати и то цѣлкомъ природно. У постарѣвшого ся, а даже перестарѣлого то уже о радости не думати, тотъ внутренный огонь жизни погасае, а остае тôлько новага, котра дуже плаксиво вызирае! Такъ видите есть и на вашôй роднѣ въ повѣтѣ грибôвскôмъ, бо она складова часть старого краю. Щожь протое можна вамъ радôстного донести, коли всюда дуже поважно-плаксиво, а мало у кого на лици засіяе радость, особенно коли въ тôмъ роцѣ градъ и вода небывалй, страшный вылвъ 11 юлія позбавивъ способу до житя! Такъ заложивши фундаментъ зъ бѣды дня 21. мая 1896 въ Свободѣ, зачну дальше зъ того матеріялу будынокъ строити.

Пишу, що у насъ бѣдѣ нѣтъ кôнця, вчуе ся намъ лихо и на поли и въ громадѣ и въ судѣ, староствѣ, въ податку, ба навѣть въ польскôмъ бецирку въ Выдѣлѣ рады повѣтовой!

На все лихо суть якй тамъ средства ему противити, протое насувае ся гадка: якихъ бы средствъ ужити, щобы въ дорогу бѣдѣ станути и недопустити щобы дальше шла и напошила ся. Въ напастяхъ радять собѣ люде неразъ короткимъ способомъ, если не ударить костуромъ, то огапяе ся въ около и не дае доступу до себе. Но у насъ не удасть ся еще така проба, бо зô всѣхъ сторонъ бѣда напирае и чоловѣкъ въ неустаннôй оборонѣ такъ ослабъ, що ему якъ бы омлѣли руки, котрй опуставъ и нѣтъ якъ оганятись. Въ той спосôбъ попавъ безборонный чоловѣкъ въ неволю бѣды и не може собѣ дати рады! Котрй еще мали на тôлько силы, видячи слабу надѣю що зъ бѣдôю справлять ся, та передъ нею драпнули въ Америку, трудять ся, грôшь шанують и на бѣду не забувають, тй выграли справу, но горе поработценымъ, они въ неволи, на ласку и неласку попали они въ власть бѣды, протое обовязкомъ вашимъ есть прійти рôднымъ, кот-

Въ части белетристичнôй подыбуемо Святый вечѣръ М. Кордубы, Панщизняный хлѣбъ Ив. Франка, Пещенй дѣти С. Яричевского, Поворотъ майнера на родину и Пѣсни руского майнера Гр. Гр., Изъ-за моря Конопницкои перекладъ Щурата. Руске весѣле зъ пôдкладомъ американскимъ Нестора, двѣ поезійки Т. Шевченка, одну Самôйленка, одну Яричевского, та оповѣданєчко „По дрова" П. Тимкевича. Всѣ тй рѣчи бôльше або менше щасливй. Пôднести слѣдуе Пѣсню руского майнера, Святый вечѣръ, Панщизняный хлѣбъ, та перекладъ Щурата... Але якъ тамъ бы не було, кожда поезія та кожде оповѣданє тхне любовію до руского люду, а то признаймо ся, есть у многихъ Русинôвъ невидальщиною. Бо що тамъ имъ хлопъ та робôтникъ? Вôнъ, хоть не худоба, та все не вартъ того (такъ думають собѣ декотрй), щобъ зъ нимъ возити ся, та пишучи о нѣмъ зъ любовію до него вôдносити ся. Літераты-жь молодй рускй именно взяли собѣ за задачу пôднести нашого простолюдина въ очахъ интеліґенціи, признаючи у нѣмъ людину зъ людскими чувствами, помыслами, патурою. Честь имъ за те! Про одну наукову статю я згадавъ. Суть въ Календари ще такй помѣщенй: Найновѣйшй вѣсти зъ Угорскои Руси, Угльокопы, Грôмъ та блискавка. Всѣ они добрй, та дуже вôдповѣднй.

Крôмъ того всего маємо оденъ фейлетонъ Маковея, де скаржить ся на долю руского редактора и поезійку: Америка. Авторъ поезійки пише такъ:

> Ажь тутъ, якъ и въ старôмъ краю
> нужда, стогôнъ, горе —
> И тутъ бѣдный не веселый,
> а слѣзъ повне море —

Слѣзъ богато, и нужды богато и горя! Хтожь тй слезы утре американскимъ Русинамъ? Хто вôдъ нужды выбавить? Нѣхто, тôлько освѣта, найдорожшій скарбъ на свѣтѣ. Паны панують, доки въ робôтника розуму мало. Прояснить ся розумъ, и паны попустять. Каже народна пословиця: Прибудь розумъ, щасте буде! Буде щасте, але, якъ на хлѣбъ щоденный, такъ и на щасте працювати треба. Само не прійде!

Календарь, якъ бачимо, хорошій, прекрасный, одинокій. Бракуе въ нѣмъ тôлько статей про економічнй условины американского житя. Бракъ той однакъ выповнюе богатый и рôжнородный змѣстъ.

П. Т.

ТРУСТЫ.

Вже то робôтникови все и всюды лихо! Працюй и гаруй, кôлько маешь силы на другихъ, бо самъ на себе не можешь. Не маешь тôлько капиталôвъ, щобъ заложити фабрику, а не вчивъ ся ты въ школахъ на „пана", то йди наймай ся до другихъ и свою силу збавляй, щобъ тй иншй мали зъ чого бавити ся и роскôшно жити. Гей! Гей!

Такъ оно теперь иде скрôзь, а причиною того теперѣшне уладжене продукціи. Заразъ объясню. Кождый часъ орудуе инакшими знарядами. Давнѣйше орудували такими, якй бачимо въ Галичинѣ еще (цѣпъ, старои моды плугъ, праники нашихъ бабъ и т. д.); теперь-же свѣтъ вытворюе товары машинами. Тому й перше не могло бути жадныхъ фабрикъ, анѣ бôльше яке предприемство; кождый вытворювавъ для себе на свои потребы разомъ изъ родиною. Теперь-же иншій свѣтъ наставъ. Хто мае грôшь; бере ся закладати велику фабрику, наймае тьму робôтникôвъ и робить очевидно машинами. То вже є инша продукція и еи называють машиновою, або капіталістичною. Капіталістичною тому, бо при нѣй нѣчо не значить праця, а значать тôлько грошѣ, капіталы. Коли значать капіталы, то и значать капіталісты, а не мають найменшого, або дуже малый голосъ въ справахъ публичныхъ, тй, що працюють на всѣхъ, робôтники.

На тôй то основѣ капіталістичнôй вытворюють ся рôжнй краснй, чи тамъ поганй рѣчи. Одною съ тыхъ красныхъ, чи поганыхъ рѣчей, то синдикаты промысловй и трусты. О синдикатахъ я не зводжу великои рѣчи тому, що въ Америцѣ ихъ нема, о трустахъ таки потолкуемъ.

Трусты то вôдмѣна синдикатôвъ. На коли синдикаты суть стоваришенями капіталістôвъ, що продукують оденъ и той самъ товаръ (цукеръ, желѣзо и т. д.), щобы не допустити зниженя цѣнъ тыхъ товарôвъ, и коли синдикаты позôставляють питомыхъ властителѣвъ якопсь фабрики и по завязаню стоваришеня далѣ властителями, то хочь трусты суть звязкомъ чи союзомъ фабрикантôвъ въ тôй самôй цѣли, однакъ не дають можности тому, котрый приступивъ до ихъ спôлки, роспоряджати своею фабрикою такъ, якъ-бы вôнъ бажавъ.

Трусты повстали тôлько въ Сполученыхъ Державахъ. Найпершй пробы до закладаня трустôвъ поклали Англійцѣ. Маючи величезнй капіталы въ своѣй Англіи, не мали де ихъ розмѣстити, и тому кинули ся на всѣ стороны свѣта изъ грôшми, щобъ мовлявъ, тй стороны цивілізовати. Повыходило ихъ богато до Индій, до Африки, а богато кинулось въ Сполученй Державы. И ту зачали робити золотй интересы, особливо на ґелдѣ (ґелда — гра въ паперы цѣннй, котрй не все одну цѣну мають). Мѣжь иншимъ взялись и до будовы желѣзниць, и при будовѣ тыхъ желѣзниць можь було въ перве въ Америцѣ завважати змонополізоване за помочію трустôвъ. Змонополізоване значить: якъ нема богато фабрикантôвъ въ певнôмъ заводѣ нпр. тыхъ, що копають вуглє, а тôлько кôлька, або одинъ. Въ Сполученыхъ Державахъ такихъ було кôлька, и они загарбавши въ свои руки велику сѣть желѣзниць, пôдвысшували, або знижували тарифы перевозовй, якъ захотѣли. Навѣть право зъ року 1887 не богато тому помогло.

Суспôльнôсть въ Америцѣ вôдразу була противна всѣлякимъ трустамъ, становила рôжнй законы, съ помѣжь котрыхъ найбôльшій зъ 1890 р. Той законъ ухваленый на конґресѣ Сполученыхъ Державъ заборонює всѣлякй умовы помѣжь фабрикантами, що мають на цѣли ограничити або змонополізовати гандель и промыслъ. Але помимо тыхъ правъ фабриканты роблять змовы и про тй змовы повиненъ, думаю, робôтникъ хочь що то знати.

(Конець буде).

ри того заслугують, въ помочь, щобы въ неволи побѣдителя вѣчно не стогнали, особенно коли вамъ въ Америцѣ при мѣстныхъ отношеніяхъ легше приходить опертись бѣдѣ!

Я зачавъ о бѣдѣ въ поли. Ту зъ нею боротись то найбôльший страхъ, она владѣе широко и где чоловѣкъ рушить ся тамъ ему она товаришить. Коли бы она не мала до помочи союзникôвъ, дала бы ся може побѣдити, но мусите знати, що на услугахъ ей стоить много розличного рода поборникôвъ. Зачавши вôдъ гусеницѣ, мыши, крета, лиса, дика и польского носѣпака, все стае на тôй нивѣ въ борбу зъ бѣднымъ хлѣборобомъ, а коли до того еще силы воздушнй въ союзъ зъ врагомъ на земли получать ся, залявши или высушивши ниву, вытовкши градомъ, запаливши молнією, то тогды если еще не есть чоловѣкъ великимъ страхайломъ, стане, вытрѣщить очи, а видячи що ся дѣе, неразъ грôмко запытаесь: що то значить?! Пробуе ратовати ся, не тратить надѣѣ, бере ся до способовъ ратунку, а бѣда знаючи, що ей сила велика, смѣе ся неразъ въ очи обуреному и покривдженому, робить свое, а чоловѣкъ свое, то есть пробуе боронитись передъ напастями, и такъ ся неоденъ до тои борбы призвычаить, що до кôнця пôддатись ѣй не хоче, опирае ся напорови ей и часомъ хитро сходить бѣдѣ зъ дороги не попавши ся ѣй въ неволю! То суть тй борцѣ, котрй нехотячи бути невôльниками бѣды уйшовши въ Америку, дôрвавшись зарôбку, но забувають на свого ворога въ краю, працѣ вôддають ся, заробленe и ощаджене складають, а зложене въ мудрй и совѣстнй руки до переховання дають, яко орудіе бѣду побороти!

(Конець буде)

НОВИНКИ.

Веліє посрамленіє.

Нашй читателѣ пригадують собѣ, якъ редакторъ „Вѣстника" присягавъ ся, що О. К. Лавришинъ не бувъ выбраный членомъ надзирательнои комісіи „Соединенія". Ба, навѣть и самъ председатель надзират. комісіи О. А. Дзубай перечивъ тому — а дивѣть нынѣ. Въ Календари „Соединенія", котрый выйшовъ заходами и працею П. Ю. Жатковича, вôдъ имени „Соединенія" — стоить имя О. К. Лавришина помежъ членами надзирательнои комісіи. — Жаль намъ дуже Васъ пане Редакторъ и Васъ Отче председатель, але годѣ, посрамленіе веліе!...

— Кс. Стояловского вôдставлено дня 23. мин. м. до будапештеньского карного суду. Прокураторъ державный зажадавъ, щобы судъ поспытавъ у компетентного австрійского суду, за яку именно провину пошукують за Стояловскимъ, бо вадовецкій судъ донѣсъ лише, що выточено противъ него карне поступоване о злочинъ заколоту религіи и що вôнъ утѣкъ. На дальше жаданє прокуратора поспытае будапештеньскій судъ также и о подробицѣ, бо увязненый лише въ такôмъ разѣ буде выданый австрійскимъ властямъ, коли провина, о яку его обжаловують, также и после угорского закону карного пôдпадае карѣ. Коли на тй запытаня наспѣе вôдповѣдь, тогдѣ міністеръ судôвництва порѣшить справу. До того часу остане кс. Стояловскій въ запертѣ.

ПОЛЯКИ БАВЯТЬ СЯ.

Въ Bay City, Mich. около тысячь Поляковъ вдарило минувшого тыжня вô второкъ на костелъ св. Станѣслава и повыбивали всѣ дверѣ и вôкна въ костелѣ и на плебании. Поліція довгій часъ не могла успокоити розлюченого тлуму, допєрва коли кс. Богуцкій опуставъ плебанію, утѣкаючи задными дверми пôдъ опѣкою полісменôвъ, народъ по воли розойшовъ ся. — Въ часѣ тои забавы кôлька осôбъ зôстало тяжко зраненыхъ. I. Бартковякъ и I. Тарговска зôстали пострѣляній черезъ детектива, котрый стерѣгъ ксендза. — Якъ всюда по польскихъ парохіяхъ, такъ и ту виненъ бувъ кьсондзъ, котрый не хотѣвъ поховати свого особистого противника. Плебанія и костелъ зруйнованй, компании ассекурацийнй зняли ассекурацію — кьсондзъ втѣкъ — а вы люде реставруйте костелъ и плебанію на то, щобъ вôдтакъ знову збурити, якъ достанете „porządnego ojczulka".

БАВЯТЬ СЯ СЛОВАКИ.

Газеты англійскй зô Sranton доносять, що на ночи близько Mayfield, Pa. забавили ся весело Своваки въ слѣдуючій кровавый способъ. Були крестины. Газда справивъ напиткôвъ безъ памяти. Якъ вже всѣ здорово попили ся, повандровали до дому Крохты и тамъ въ наслѣдокъ образу гонору жены Крохты, почалась кровава бôйка въ темнôй хатѣ. На потемки порѣзали ся, покололи ся панове вôльнои Америки на смерть. По кôлькохъ годинахъ зъявивъ ся констабель зъ кôлькома людьми и побачивъ страшный образъ. Всѣ ґратя були поломанй и поницщенй. Осмеро людей лежало на земли мертвыхъ и умираючихъ. Нѣмъпрійшовъ лѣкаръ Крохта померъ. Имена покалѣченыхъ подають англійскй газеты, якъ звычайно поперекручованй, але мы ихъ поправимо, бо то здае ся нашй знакомй:

Петро Гузій, одержавъ рану ножемъ въ груди повыспе серця. Лѣва рука ледви тримае ся. Умре вôнъ безсумнѣву.

Василя Зубаля заѣхавъ котрыйсь ножемъ въ плечѣ такъ здорово, що ажь плюца завадивъ. Крôмъ того мае вытято кавалокъ тѣла зъ лѣвого рамени. И той также не выйде.

John Turpakoneks (здае ся Литвинъ) мае вôдтяте ухо и кôлька тяжкихъ ранъ на плечохъ.

Павло Павлякъ мае раны по твари и рукахъ.

Иванъ Пестеръ мае тяжко покалѣчену тварь, голову и груди.

Михаилъ Оленичъ мае раны глубокй въ твари и въ плечахъ.

Андрей Теленъ мае розбитый нôсъ и раны на головѣ.

Всѣ тй честнй люде находятъ ся въ шпитали въ Scranton, Pa. — Послѣдною причиною до тои кровавои забавки, була образа жѣнки Крохты, котра на свое щастє втѣкла зъ дому, погасивши свѣтло. — Радуй ся віско американска!...

— Въ Sumter, S. C. замордовавъ Симонъ Куперъ трое людей. Пôдчасъ того, коли шерифъ провадивъ его до арешту, тлумъ людей вырвавъ збродняра зъ рукъ полісменôвъ, повѣсивъ на деревѣ и впаковавъ въ него кôлька сотъ куль. Одна куля прорвала шнуръ и збродняръ впавъ на землю. Коронеръ высланый на слѣдство здавъ таке справоздане: Купера засудило на смерть повѣсило и пострѣляло незнакоме и невыслѣджене jury.

Кандидатка на сенатора зъ Монтаны.

Панѣ Mary C. Hobart, дуже способна женщина, завзята популістка, котра вôдограла вызначну ролю въ борбѣ соціяльной и політичной, кандидуе на сенатора зъ Монтаны. Зъ гордастію поклику́е ся енерґічна женщина на свою минувшость, вычисляе свои численнй політичнй бесѣды, на свои письма и росправы противъ капіталістичныхъ синдикатôвъ и на аґітаційнй заслуги для партіи популістичнои. Монтана есть найбогатшою въ революційнй дочки и здае ся вышле одну до Вашинґтону, а она певно лѣпше и честнѣйше буде заступати справы народу, якъ не оденъ дуракъ и швиндлеръ.

ПРОЧЬ ЗЪ ВОЙНОЮ!

Дня 11. с. м. пôдписали Спол. Державы зъ Англією угоду, силою котрои устанавляе ся мѣжь тыми обома державами мировый судъ, котрый буде судити всякй споры, якй бы коли зайшли мѣжь тыми державами. Отже безъ меча и кулѣ, безъ варварского мордованя людей полагоджують найбôльшй и найкультурнѣйшй державы свои споры. Коли то вже другй державы пôйдуть за тымъ прикладомъ?

— Султанъ турецкій вже дуже лихо стоить, если ему навѣть посолъ Италіянскій не вѣрить на слово, тôлько каже собѣ всякй маловажнй навѣть справы подавати чорне на бѣлôмъ.

— Въ Спол. Державахъ есть всего на всего 17.000 арештôвъ и стôлько може закладôвъ для божевôльныхъ. Нѣмецка велика газета „New-Yorker Staats Zeitung" каже, що зовсѣмъ не треба тѣшити ся такъ малымъ числомъ арештôвъ, бо далеко бôльше збродняров ходить по бѣлôмъ свѣтѣ, якъ сидить въ тыхъ арештахъ.

ПОСМЕРТНИ ВѢСТИ.

Василь Хомякъ, лѣтъ 57, родомъ зъ Вафки въ Галичинѣ, ишовъ на саме Рождество въ ночи до свого брата въ Shamokin, Pa., зôставъ забитый треномъ. Похороны при великôмъ здвизѣ народу вôдбули ся въ Shamokin дуже величаво.

Вѣчная ему память!

Справы робôтничй.

— Los Angelos, Cal. Оденъ зъ судіѣвъ присяглыхъ застрайкувавъ, домагаючи ся, щобы му впередъ заплачено.

— Въ повѣтахъ St. Clair и Madison въ станѣ Illinois застрайковало 2000 майнерôвъ, домагаючись пôдвысшеня платнѣ.

— Рôчна платня 500 президентôвъ колейовыхъ выносить 20 міліонôвъ долярôвъ, а рôчна платня 500 звычайныхъ робôтникôвъ колейовыхъ вынесе менше бôльше около $300,000.

— Middletown, Conn. Робота ту цѣлкомъ устае, хиба що зъ весною де-що поправить ся, якъ зачнуть будовати новый резервоаръ до воды.

— Chicago, Ill. Фірма Illinois Steel Co., на South Chicago ознаймила своимъ робôтникамъ и офіціялістамъ, що зъ початкомъ лютого знижить платню вôдъ 15—50 процентъ.

— Bollaire, O. Въ копальняхъ вугля при Бартонъ застрейковало 250 майнерôвъ; домагають ся пôдвысшеня 6 центôвъ на тонѣ.

— Bradford, Pa. Въ Hazelhurst нукъ котелъ въ однôмъ тартаку. Оденъ чоловѣкъ забитый, а трохъ раненыхъ.

— Massilon, O. Майнеры въ станѣ Ohio застрейковали зъ причины зниженя платнѣ зъ 61 цнт. на 51 цнт. на тонѣ.

СМѢХЪ И ПРАВДА.

Добре менѣ такъ, нехай мене бютъ!

Оповѣдавъ менѣ оденъ правникъ-адвокатъ о такôмъ случаю: Прійшовъ до мене одинъ чоловѣкъ, нашъ селянинъ-рôльникъ и предкладае менѣ свою справу до обороны чи то до веденя процесу въ такôй а такôй справѣ. Розповѣвъ вôнъ менѣ вôдъ кôнця до кôнця — якъ то кажуть — розглянувъ ся въ нѣй добре. Нема въ тôй справѣ правнои пôдставы, нема правды: тожь поведаю: шкода чоловѣче твоихъ заходôвъ — шкода твого гроша — то справа нечиста — ты вже богато вытративъ ся — а програешь.

— То най програю; знаю що програю.... я вамъ буду въ двое платити тôлько, щомъ платившъ тамтому адвокатови!... вôдказуе менѣ процесовичь.

Написавъ я ему реплѣку, чи дупліку чи трипліку. Судъ рѣшивъ остаточно! Справа мого чоловѣка пропала, бо инакше не могло бути, бо не по его сторонѣ була правда; я ему то казавъ и вôдраджувавъ.

Минуло щось 4 дни, ого вже е мôй процесовичь.

— А що тамъ? кажу до него.

— Маю прозьбу — напишѣть рекурсъ, вôдповѣдае.

— Въ якôй справѣ? — пытаю.

— Та въ тôй, що знаете.

— То не може бути! — Вже и сто рекурсôвъ не поможе.

— А менѣ казали, що можна писати.

— Та зле вамъ казали; — ту нѣчого не поможе рекурсъ и такой нѣчо не поможе: а той, хто вамъ за се казавъ — то неправду казавъ.

— Але я вамъ добре заплачу — дамъ 50 зл.

— Та що тобѣ чоловѣче? Чи ты собѣ гадаешь, що я тебе туманю? Твоя справа пропала на вѣки вѣчнй! Чи тебе свербять грошѣ, чи хочешь мене на посмѣховиско выставити передъ людьми?! Идѣть собѣ геть до того вашого приятеля, що вамъ казавъ подавати рекурсъ! Та хто вамъ мôгъ таке дораджувати?!

— Та менѣ такъ казавъ арендаръ, — той адвокатъ Мешулимъ и писарь зъ мѣсточка... Але прошу пана не гнѣвайте ся; я щиру правду скажу: Отъ, знаете мого ворога, що то справу выгравъ — та той по цѣлôмъ селѣ розпускае свою пащеку та голосить, що я не можу рекурсу вносити — а я хочу ему его паскудну губу заткати що я можу рекурсъ подати, хочь я розумѣю, що рекурсъ нѣчо не поможе бо справа пропала!

Отъ такъ то! добре менѣ такъ, нехай мене бютъ!

А где мы съ такими розумами зайдемо? Чи сей выпадокъ оденъ однѣсѣнькій?! Гай, гай, Господи милостивый змилосердися надъ нами!

Помешканя робôтничѣ.

Декотрому зъ васъ, панове братя, може и дивно, що суть люде, котрй говорять, пишуть, спорять, радять о вашихъ помешканяхъ. Но не дуже чудуйтесь! Бо пытане о вашихъ жилищахъ цѣкаве, а крôмъ того входить въ другй важнй: що то такѣ тй робôтники? якъ они жіють? що они за люде? чи завсѣгды они мусять такъ выглядати нуждено, якъ теперь? чи може коли скинуть зъ себе ту свою погану подобу?

Занимати ся помешканями робôтничими почались вже зъ давна. Выслѣды всюды показались майже рôвнозвучными. Всѣ пôзнали, що жите въ такихъ гидкихъ помѣщеняхъ мусить бути гидке, невыносне, деморалізуюче. Що оно справдѣ такъ, я наведу примѣры зъ рôжныхъ сторôнъ свѣта, щобъ вы доконали ся самй, що пытане о помешканяхъ дуже валюче, и що дѣйсно заслугуе на те, щобы о нѣмъ кôлька словъ побалакати.

Помешканя робôтничй не ставлянй зъ роскоши, а зъ нужды, гнетучои нужды. Томужь и не можуть въ нихъ стояти карпеты, нѣ вышуканй якйсь меблѣ. У нихъ навѣть вôкна не все свѣтять ся, а печѣ часто не грѣють — бо ихъ нема. А все то походить изъ того, що называемо капиталістичною продукціею. Доки ей не було, то и пытаня о робôтничихъ помешканяхъ нѣхто не чувавъ — прійшла и зôпхнула сейчасъ велику часть людности въ неможливй норы. Нѣмецка анкета зъ 1843 року назвала помешканя робôтничй „собачими будами“, а въ Бельгіи „злововными“. И направду такъ було. Лѣжка въ тыхъ помешканяхъ стояли одно коло другого и все були заняти, нôчлiжане допускались тамъ безвстыдныхъ рѣчей и разносили зъ сихъ помешканъ страшнй заразки хоробъ, якъ сухоты, тифъ, венеричнй слабости и т. д. Въ тыхъ будахъ надто було вохко, душно, омлѣваючо. И тамъ мешкали люде! Мешкали, и такъ ще мешкають.

Помешканя робôтничй въ Россіи на Уралю описуе Л. Бертензонъ въ той способъ: Особныхъ домôвъ для робôтникôвъ нема у всѣхъ фабрикахъ, а робôтники, або по бôльшôй части, мешкають въ дооколичныхъ селахъ, де, певно жіють якъ найнездоровше, або, коли нема близко сѣлъ, помѣщують ся въ „балаганахъ“. „Балаганъ“ або землянка есть то яма вырита на аршинъ въ земли, надъ котрою знаходить ся дахъ покрытый дерномъ, вôконъ нема звычайно, найчастѣйше замѣсть вôконъ есть отвôръ, котрый засувае ся дошечками. По серединѣ балагана огнище зъ комином въ даху. Подôбнй помѣщеня темнй, тѣснй и задымленй... Такй землянки.. Суть еще домы для робôтникôвъ, але въ нихъ нема вôдповѣдной скôлькости воздуха. Збитыми гурмами мешкають робôтники не тôлько въ малыхъ заводахъ (фабрикахъ), але и в великихъ и в богатыхъ.

Мысливъ бы хто, що Нѣмеччина — такій мудрый край, розправлась разъ на все зъ помешканями для робôтникôвъ. Отже неправда! И Нѣмецъ, хоть дуже вченый и богато мыслить, не позбувъ ся „вонючихъ будъ“. А есть ихъ тысячѣ! Отъ хочь бы въ Гамбурзѣ: 32 тысячѣ людей мешкае въ пивницяхъ. Мало що не такъ, якъ въ Россіи у мѣстѣ Варшавѣ, де десята часть всего населеня проживае въ темныхъ и сырыхъ помѣщеняхъ, котрй все майже лежать о много нисше вôдъ землѣ. Подумайте о тôмъ населеню, о тыхъ поколѣняхъ, котрй родились и выросли въ тыхъ мрачныхъ норахъ, и вы згодитесь зъ тымъ, що радикальнымъ средствомъ противъ тыхъ пивниць есть цѣлковите ихъ знищене. Такъ! хотьбо бы ся знищити тй вонючй норы — а ту якъ разъ противно въ дѣйсности. Число ихъ росте — и то всюды.

Повстали-жъ тй пивничнй помешканя що ино недавно. Еще до теперь уживають пивниць для хороненя з'єстныхъ припасôвъ. И нѣхто не думае зробити тй помѣщеня сталыми людскими помешканями. Але дорожня землѣ въ бôльшихъ мѣстахъ и хапчивôсть каменчикôвъ побудила перемѣнити пивницѣ на людскй жилища. Бѣднй люде не можуть собѣ найняти порядной квартиры, и тому майже цѣла робôтнича кляса жіе въ вонючихъ, загнояныхъ ямахъ. Бувае и такъ частенько, що бѣдняки мешкають кôлькома родинами разомъ. Все спить на купу — щобъ тôлько де голову приклонити. Що до того рода помешканъ, мы перейшли цѣлый свѣтъ, зъ вымкомъ хинцѣвъ, у котрыхъ жилища бувають и на лодкахъ.

Крôмъ пивниць занимають робôтники також помешканя пôдъ самымъ дахомъ 5-ти и 6-ти поверховыхъ каменицяхъ. О тыхъ кватирахъ рôвножь нѣчого доброго сказати не можно.

(Конець буде.)

Молись, трудись, учись, до „СОЮЗА“ запишись, до читальнѣ ходи, Бога въ сердцю май, ближнього люби, церковь посѣщай, „СВОБОДУ“ читай, Русь святу люби, доброму научайся, грошей не марнуй, въ процеса не вдавай ся. Въ льотерію не грайте, тôлько грôшь щадѣть. Братя! намъ треба „Народного Дому“, ану скиньтесь по центовы. Се не забувайте! . . . . Буде зъ васъ.